

“Dağıstandan gəlmiş qaçqınlar”: qəzetdə belə getmişdir: “Dağıstana gəlmiş qaçqınlar”.

“laj”: ajio; pulun yaxud qiymətli kağızların nominal dəyərində nisbətən kursunun artması.

Bakı xəbərləri

səh. 620. “susinin”: bu sözə məna vermək mümkün olmadı.

Azərbaycanda

səh. 621. “ədədi məktəbi”: tədrisdə ali təhsildən əvvəlki mərhələ; lisey.

Cümə, 31 oktyabr 1919-cu il, nömrə 310

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 6 səfərül-müzəffər sənə 1338. 31 təşrin-əvvəl 1919 sənə.

Türk və islamla müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat 50 q.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək hesab olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırncı səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

ELAN

**Kompaniya “Azərbaycan”
Komissioner həmlü nəqli-İran
[İran yükdaşıma komissioneri]**

Batımda yeni güşad edilən [açılan] kompaniyamız əmvali-ticariyyə [ticarət malları] alır və satır; hər növ əşyanın idxal və ixrac müamilatını dəröhdə edir [əməliyyatlarını öhdəsinə götürür]. Müraciət edəcək müştərilərə böyük təşilat [köməklik] göstərir.

Adres: Batı, Naberejni, nömrə 12.
Telefon 109.

Kompaniya “Azərbaycan”.

11489

DÖVLƏT TEATROSU

Azərbaycan Dövləti Teatrosu heyəti

Cümə günü təşrin-əvvəlin
(oktyabrın) 31-ndə axşam

Dövlət Teatrosunda

mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır
“Əbülula”

Həsən Bədrəddin və Rifatın əsəri
faciə, 5 pərdədə

Tamaşa başlanacaq axşam
saat 8 tamamda.

Biletler teatrın kassasında
satılmaqdadır.

Rejissor: A. A. İvanov.

Müavini-rejissor: Hacıbaba Şərifov.

Gələcək tamaşa səşənbə günü
təşrin-saninin (noyabrın) 4-ndə
“Yezin ibn Müaviyə”.

Mövqeyi-tamaşaya
qoyulmaq üçün hazırlanır:
“Trablis müharibəsi”, “Dövləti-
bisəmər” və “Qəzavat”.

Dövlət Teatrosu heyəti vəkili:
M[əhəmməd] Ə[li] Sidqi.

T-310

* * *

Aşağıda zikr olunan qəzetələrin nəşriyyəti həmin noyabr ayının 1-dən qəzetə nüsxəsinin 3 rubləyə qədər artırılmasına məcbur olmuşlar: “Azərbaycan”, “Qolos Rossii”, “Bakinets”, “Bakinskoye slovo” və “Russki den”.

* * *

BAKI

**OBŞESTVENNI SOBRANIYANIN
BÖYÜKLƏR ŞURASI**

Dəvət edir üzvləri və namizədləri öz üzvlük qəbzələrini 1919-1920-ci il üçün təzələşdirməyə. Ustavın 9 və 19-cu maddələrinə görə, qəbzələrin təzə olunması həmin noyabr ayının 3-nədək olacaqdır.

T-291

SİRK “MODERN”

Cümə günü oktyabrın 31-ndə 1919-cu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə təşkil edilmiş Fransa güləş mübarizəsinin məbədi.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: Qara Maska – Karl Muznik.

2-nci: Staroşvili – Boqatırov.

3-ncü: Gənc Əli – Yemelyanov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

Məşhur akrobat dəstəsinin benefisi hazırlanır.

11497

ELAN

Bakı Şəhər Bələdiyyə İdarəsinin Su nəqliyyat şöbəsinə mütəəhhidlər (podratçılar) lazımdır. Arzu edənlər, qiymətini ərizə ilə bərabər Su nəqliyyat şöbəsinin idarəsinə saat 12-dən 2-yədək verməlidirlər. Şərtləri bilmək istəyənlər Su nəqliyyat şöbəsinin nazirinə saat 12-dən müraciət etməlidirlər. (Şəhər Bələdiyyə İdarəsi, 3-ncü mərtəbə.)

T-313

GÜC BİRLİKDƏDİR!

Xalq maliyyəsi lazımlı yerdə saxlanılarsa, xalq təsərrüfatı da intişar tapacaqdır [inkışaf edəcəkdir].

Azərbaycan Etibar, İstiqraz və Əmanət Cəmiyyətləri İttifaqı idarəsi Bakı şəhərində (Karantinni küçədə, 84 nömrəli evdə) 15 təşrinə-əvvəl [oktyabr] 1919 sənəsi tarixindən fəaliyyətə başlamışdır.

Qanunnamənin 27, 28 və 29-cu maddələrinə məbni [əsasən], İttifaqın sərmayəsi id-xal olmaq haqqından (500 rublə), pay sərmayəsi və mənfəətdən saldırılmış məbləğdən hasil olur. Hər pay haqqı 2000 rublə təyin edilmişdir. Hamı etibar, istiqraz və əmanət cəmiyyətləri və Müəssisələr İctimasının [Təsisçilər Yığıncağının] qəti [qərarı] ilə özgə kooperativlər də ittifaqa üzv yazıla bilərlər.

Cari hesaba vaxtla xüsusi əşxasdan [şəxslərdən] və müəssisələrdən məbləğlər qəbul edilir. Verilmiş məbləğlər qeyri-məhdud surətdə və hər bir vaxtda nağd olaraq qaytarılır.

İttifaqın kontoru açıqdır səhərlər 10-dan 12-yə kimi, axşamlar 5-dən 7-yə kimi.

İttifaqın İdarəsi

T-298

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]****Bakı qubernatorundan**

Əmrnamə nömrə 701

29 təşrinə-əvvəl [oktyabr] 1919 Muğan uçastok pristavı müavini Ağabəyov Mədrəsə uçastokuna və Biləsuvar uçastok pristavı müavini Allahverdiyev Muğan uçastokuna dəyişilirlər. Əvəzində Biləsuvara Allahverdiyevin yerinə Ağabəy Səfəralibəyov təyin edilir.

700

Cavad pristavı Hüseynbəyov Cavad qəza rəisinin ikinci müavini və Bakı qubernatoru idarəsinin Maliyyə şöbəsi naziri Fəzləlibəyov Cavad qəzası pristavı təyin edilir.

702

Göyçay şəhərinin pristavı Axundov Qəbristan qəza pristavlığına təyin edilərək, məzkurun [adı çəkilən şəxsin] yerinə Göyçay pristavı müavini Əlibala Əliyev təyin edilir.

703

Cavad qəzası Vətəgələr polis naziri Əbdülkərim bəy Kərimbəyov Qoşun qəzası pristavı təyin edilir.

704

Daxiliyyə nazirinin əmrnaməsi ilə Cavad qəza qaimməqamının [qəza rəisinin] birinci müavini Rüstəm bəy Kərimbəyov Lənkəran qəza qaimməqamı təyin edilmişdir.

705

Qəbristan qəzasının pristav müavini Cabbarov kəndi xidmətinə layiq görülməmədiyindən ixrac edilib, yerinə Qoşun qəzası pristavı müavini Bəbirov təyin edilir.

706

Qəbristan qəzasının irəliki pristav müavini Abdullayev Qoşun pristavı müavini təyin edilir.

**AZƏRBAYCAN-ERMƏNİSTAN
KONFRANSI**

Ermənistan Xariciyyə naziri tərəfindən Azərbaycan Xariciyyə nazirinə göndərilən teleqrafdan məlum olduğu üzrə Ermənistan Azərbaycana bir sülh konfransı təklif edir.

Qafqaziya millətlərinin əlaqə və mənafeyini dərinədən və incədən düşünən hər fərd üçün aydın və qəti bir həqiqətdir ki, aralarında müəyyən bir hüsn-münasibət və təsanüd (solidarite) olmazsa,

bu millətlərin dünya üzündə mədəni, siyasi bir həqqi-mövcudiyət qazanmaları çətinləşər.

Münasibət gəldikcə, müvəqqəti bir zaman üçün də olsa, ixtilafı məsələləri unudub da böylə bir birləşmək və anlaşmağı istənilər. Hər qafqaziyalı milləti bu əmələ [məqsədə] dəvət etməkdən sərf-nəzər etməyirlər.

İlanla da olsa, anlaşacaq bir dil tapmaq qədər hünərli bir iş ola bilməyəcəyi kimi, anlaşmamazlıq qədər də zərərli bir hal təsəvvür ediləmməz.

Qafqaziyada yaşayan millətlər[i] Amerika, İngiltərə, Fransa, İtaliya və iştə Versal Konfransı hələ pək az tanıyıb bilməkdədir.

Halbuki Qafqaziyada yaşayan millətlər mədəniyyət, ürfan və iqtisadi həyatları etibarilə tanınmağa əhliyyət [ləyaqət] qazanmış bir mövcudiyəti təmsil edirlər. Aradakı sui-təfəhhümlər [yanlış anlaşılımlar] həman cahanın hər tərəfində baş verən siyasi və milli mənafeyin çarpışmasından doğmuş şeylərdir ki, müvəqqəti bir mahiyyət və keyfiyyəti haizdir [daşımaqdadır].

Əlbəttə, arzu olunur ki, Qafqaziya millətləri xarici bir mövcudiyətə əsaslı bir surətdə nail ola bilmələri üçün uzun bir zaman sülh və müsəlimətlə [əmin-amanlıqla] yaşasınlar.

İştə, biz böylə ali mənfəətlər xatirinə daima anlaşılacaq bir dil tapılmasını arzu etdiyimiz halda, Ermənistanın qeyri-məsul siyasəti bu qayəyə doğru şimdihə qədər bir xütvə də [addım da] atmamışdır. Fəqət şimdi etilaf və müvafiqətin [razılışma və həmrəyliyin] mənfəətini təqdir etmişdir ki, anlaşılacaq bir dil tapılması üçün bizə müraciət edir.

Məlumdur ki, əvvəlcə Gürcüstanın təklifi üzrə ümumi bir Zaqafqaziya Konfransı dəvət edilmiş və konfrans bir müddət ibrazi-fəaliyyət etdikdən [fəaliyyət göstərirdikdən] sonra yenidən əqdi-ictima eyləmək [toplaşmaq] şərti ilə müvəqqətdən təttili-məşğuliyət eyləmişdi [işinə ara vermişdi].

Məzkur [deyilən] konfrans ixtilafı ərazi məsələləri haqqında bir qərara gələnməmiş, fəqət Zaqafqaziya cümhuriyyətləri üçün ixtilafı məsələləri qismən tənvir etmişdir [ışıqlandırmışdır].

Zaqafqaziya Konfransının məbədi [ardı] avqust ayında dəvət edilib davam edəcək ikən, afaqi-siyasiyyənin təhəvvülü [siyasət üfqünün dəyişməsi] buna mane olmuşdur. Şimdi isə Ermənistan Azərbaycan ilə ayrı bir konfrans iniqadını [təşkilini] tələb edir. Xariciyyə nazirimiz bu təklifə iştirak edərək hökumətə məsələləri təsbit və müəyyən bir qərara rəbt etmək [bağlamaq] üçün

Konfransın ayrı-ayrı (separasiyon) bir surətdə olması, yəni Azərbaycan-Ermənistan, Azərbaycan-Gürcüstan beynlərində vüqusu [aralarında baş tutması] daha da şayani-diqqət və əhəmiyyətdir.

Xariciyyə naziri verdiyi cavabi notada müvəqqəti bir təhdidi-hüddud [sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi] deyil, daimi bir etilafın hüsulunu [razılışmanın meydana gəlməsini] arzu etməkdədir ki, Azərbaycanın Ermənistanla anlaşması üçün nə qədər hüsn-niyyət sahibi olduğunu göstərir.

Ermənistan artıq qane olmalıdır ki, biz düşmənlərimizə qarşı aldanacaq və müqabilədən aciz qalacaq bir millət deyil. Dostlarımıza qarşı da dostluğumuzu

ədadan [yerinə yetirməkdən] çəkinəcək və-fasızlardan olmadığımızı bütün siyasəti-xariciyyəməz dəlildir.

Əleyhimizdə həman hər tərəfə yayılan propaqandalara aldanıb da bizim haqqımızda bir hökm verə biləcək yarım-gözlü Avropa siyasiləri də yoxdur. Həqiqət meydandır. İngilislər, amerikalılar gəlib gördülər ki, əleyhimizdəki gurultu və patırtıların yeri yoxdur.

İştə bu nöqtəyi-nəzərlə sırf həqiqətə naminə bir səmimiyyət göstərilər də, konfrans da bu qayə ilə iniqad edərsə, bittəb [əlbəttə], hər iki tərəf üçün mövcibi-mənfəət [mənfəətə səbəb] olar.

Konfransın Bakıda iniqad etməsini təklif edən Xariciyyə nazirimiz isabət [yerində, doğru hərəkət] etmişdir. Çünki paytaxtımız bu məsələ ilə daha ətraflı və səmimi bir surətdə əlaqədar olub, müş-tərək bir anlaşmağa da təsir edər.

Hər halda, hər iki cümhuriyyətin ixtilafı məsələlərdə davamlı bir etilaf hü-sula gətirmələri üçün konfransın xülusiyyətlə [səmimiyyətlə] iniqadını dilərik.

Ə[hməd] H[əmdi]

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

Mətbuat Qanunu haqqında

23 təşrini-əvvəl iclası

Mabəd [ardı]

Nəsim bəy Yusifbəyli (Rəisi-Vükəla) -
Möhtərəm məbuslar!

Səməd ağa doğru dedi ki, bu qanun ciddi qanundur. Buna diqqət etmək gərəkdir. Məttəəssüf [təəssüf ki], o, kəndisi dediyinə əməl edib bu qanunu ciddi oxumamışdır. Əgər ciddi bir qanun kimi qəbul edib ciddi oxusaydı, o bilərdi ki, bu hüriyyəti-mətbuata [mətbuat azadlığına] dair deyildir. Burada hüriyyəti-mətbuatdan danışdılar. Mətbənin hüriyyəti-mətbuata nə dəxili var? Mən kamali-iftixarla ərz edə bilərəm ki, Parlamanımızda bir firqə yoxdur ki, hüriyyəti-mətbuata zidd olsun. Özümüz də hüriyyəti-mətbuat tərəfdarıyıq. Bunu isbat da etmişik. Səməd ağa yalnız bunu deyə bilərdi ki, qanun olmasın. Əlbəttə, ola bilər ki, heç Mətbuat Qanunu olmasın. Mən hər nə qədər hüriyyəti-mətbuat tərəfdarıyam, buna tərəfdar deyiləm. Siz bilərsiniz ki, mətbuat içində bir pornoqrafiya [bəyaxşılıq] da var. Bu pornoqrafiyadan başqa, mətbuatda dövlətin əsasına toxunan bəzi şeylər də olur. Bugünkü qanunda bunlar mövzuyi-bəhs [mübahisə mövzusu] deyildir. Burada ancaq mətbəələr böylə olsun, qəzetələr şöylə nəşr edilsin deyilir.

Səməd ağanın böylə bir qanuna bə-rəks [zidd, qarşı] çıxıb hüriyyəti-mətbuat tərəfdarı olduğuna çox da inanmayınız. Çünki bizzat [şəxsən] məndən bəzi mətbuatın qapanmasını tələb edən Səməd ağa özü olmamışsa da, yoldaşları olmuşdur. Onlar ki, tələb edirlər ki, burada heç bir mümaniat [manəçilik] olmasın, hər kim olursa-olsun istədikdə yazıb nəşr etsin – bu, heç bir məmləkətdə yoxdur. Siz öylə bir məmləkət təsəvvür edə bilmərsiniz ki, orada böylə şeylər olsun. İngiltərədə, İsveçrədə və hər bir yerdə bir qanun var. Əbilov məsələyə daha dürüst yanaşdı və

dedi ki, bu ustavdır [nizamnamədir]. Fə-qət bunun üstündə dura bilmədi.

Məsələn, dedi ki, pristav baxacaq ki, sən siyasi mücrimsən [müqəssirsən], 1907-ci ildə səni bu xüsusda müttəhim etmişlər, ona görə də sənə izin verməyəcək. Həmçinin deyə bilər ki, bu bir növ müş-külatdır. Niyə mən gərək qabaqca məlumat verim? Nə vaxt keyfim istəyir qəzetə çıxarıram.

Böylə şey mədəni məmləkətdə ola bilməz. Mədəni dövlət – nəradə, nə kimi şeylər çıxır və nəşr olunursa, onu bilməlidir. Biz hamımız mətbuat yolunda çalışmışıq, hamımız onun ağırlığını çəkmişik. Mən əvvəllərin əhvali-ruhiyyəsini yaxşı bilirəm, fəqət bir şey var ki, mətbuat sözü danışanda Səməd ağanın fikrinə “Zarya” qəzetəsi gəlir. Onun özü yaxşı bilir ki, dövlət əsasına zidd, insanların əlaqını pozan məqalələr dərcinə müsaidə etmək olmaz.

Və bir də deyirlər, nə üçün qəzetəni nəşr edən 21 yaşında olsun, 18 yaşında olmasın? Bu, Parlamanın işidir.

İstərsə, 21 yaş 18 eyləyə bilər. Bunu islah və təshih etmək mümkündür. Fə-qət üç yaşında uşağı redaktor etmək olmaz. Hər məqalə yazan məsuliyyəti öhdəsinə alıb öz adı ilə işləməlidir. Burada gün kimi aşkardır ki, savadsız adamlardan qəzetəçi ola bilməz.

Əlbəttə, biz istərdik ki, qəzetə başında duran savadlı olsun. Bu nöqtəyi-nəzər ilə nizamnamə tərtib edilmişdir.

Hökumətin məqsədi budur ki, mətbuatı nizama salsın. Nizamnamənin bir maddəsi də budur ki, hər bir qəzetə və kitabça nəşr edildikdə, onun 5-10 nüsxəsi hökumətə gəlsin. Siz bilərsiniz ki,

bunun böyük tarixi əhəmiyyəti var. O zaman biz bilərik ki, bir il içində məmləkətimizdə nə qədər kitabça çap olunubdur. İndi isə heç bir məlumatımız yoxdur və heç kəs də özünə borc bilməyir ki, nəşr etdiyi əsərdən bir neçə nüsxə hökumətə göndərsin. Halbuki bizim tərtib etdiyimiz nizamnamə ilə nə qədər kitab və qəzetənin nəşr olunduğu məlum olar və ilin axırında bir vıstavka [sərgi] qayırib statistika tutarız. Mən öylə güman edirəm burada ustavın əsasını düşünəmməkdən savayı bir şey yoxdur.

Bu qanun deyil, ustavdır, nizamnamədir. Mətbuat qanunu daxil olduqda, popravka [düzəliş] verə bilərsiniz. O zaman deyərsiniz ki, hər şey üçün cəza vermək olmaz. Müddəyi-ümumi [prokuror] heç kəsi pornoqrafiya üçün cəzalandırmasın və ya cəzalandırsın. Mən sizi təmin edirəm ki, dünyada mövcud olan qanunların hamısından hürr [azad] bizim qanunumuzdur. Bundan da hürr olan bir şey varsa, o da qanunsuzluqdur. Hökumət mətbuatı boğur deyə söylənən sözlər səhvdir, böhtandır. Buna görə rica edərdim ki, bu qanunu qəbul edəsiniz.

Qarayev (sol Hümmət) - Təkrar qanunun qəbul edilməsinə israr edir.

Əhməd Cövdət (Hümmət) - O dəxi Nəsisib bəyə cavab verərək uzun nitqində qanunun rəddini tələb edir.

Vaxt gec olduğundan, layihənin müzakirəsi gələcək iclasa təxir edilərək iclas qapanır.

İclas qapanmadan əvvəl “Bitərəflər” fraksiyasından 7 nəfərin “Müsavat” fraksiyasına keçdikləri xüsusundakı Divani-rəyasətə verdikləri bəyannamələri oxunur.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan simsiz mövqifi tərəfindən alınmışdır)

(Bolşevik xəbərləri)

28 təşrini-əvvəl

Hərbi əməliyyat

Qatçına dairəsində vuruşmalar davam edir. Polotsk dairəsində bizim qoşunlarımız Ziyabki mövqifini [stansiyasını] işğal edərək Svyadovo-Dolqoye gölünün xəttinə çıxmışlardır.

Jitomir dairəsində tərəfimizdən Berdiçev işğal edilmişdir.

Kiyev və Çerniqov dairələrində təbəddülsizdir [dəyişiklik yoxdur].

Dmitrov dairəsində vuruşma ilə biz Dmitrov şəhərini işğal etdik.

Kursk cəbhəsində biz Krom[ı] şəhərini əldə etdik.

Oryoldan cənuba və şərqə tərəf olan dəmiryol boyunda Qırmızı qoşunlarımız üçün müvəffəqiyyətli olan ciddi vuruşmalar davam edir.

Yels dairəsində bizim qoşunlarımız vuruşmalarla Yelsin cənub-şərq tərəfinə hərəkət etməkdədirlər.

Voronej dairəsində bizim hissələrimiz düşmənin şiddətli müqavimətinə baxmayaraq, Liskiye yürüşlərində davam edirlər.

Novoxopyorsk dairəsində Novoxopyorskun şimal-şərqində şiddətli vuruşmalar gedir. Ust-Medveditski cəbhəsində düşmənin müqavimətini sındıraraq Roqojino mövqifini işğal etdik. Üç yüzdən yuxarı əsir, 22 zabit, 600 mitralyoz və qeyri qənimət [başqa qənimətlər] alınmışdır.

Tsarev dairəsində xırda vuruşmalar olur.

Ural dairəsində Uraldan 30 fərsəx şərqə tərəf bizim hissələrimiz Ural nəhrinin sağ kənarına keçməkdədirlər.

Petropavlovsk dairəsində biz vuruşma ilə Dubrovna təpələri xəttinə və Petropavlovskun 60-70 fərsəxliyində olan Petuxov mövqifinə çatdıq. İki yüz əsir və mitralyoz qənimət almışız.

Yalutorov[sk] dairəsində İşim dəmiryol xəttinin hər iki tərəfi ilə müvəffəqiyyətli yürüşümüz davam edir.

29 təşrini-əvvəl

Arxangelsk dairəsində bütün cəbhədə hər iki tərəfdə kəşfiyyatçıların ciddi toqquşmaları vaqe olmaqdadır. Bir para yerlərdə top atəşi dəxi olur.

Fin boğazı səvahlində [sahillərində] - Qatçına cəbhəsində müvəffəqiyyətli vuruşmalar davam edir. Buqaya yürüşümüz davam edir.

Sevsk dairəsində şiddətli vuruşmalar davam edir.

Dmitrov və Krom[ı] dairələrində yürüşümüz müvəffəqiyyətli surətdə davam edir.

Orlov dairəsində Qırmızı qoşunlarımız Kursk dəmiryolundan şərqə olan düşmən müqavimətini sındıraraq cənuba tərəf sıxışdırmaqdadır. Düşmən qoşunlarından bizim tərəfə bir çox fərar edənlər vardır.

Novoselsk və Yelsk dairələrində bizim hissələrimiz müvəffəqiyyətlə yürüşlərində davam edərək əsir və qənimət almışdır.

Bobrovsk dairəsində Leski müvəffə-

qiyyətli vuruşma ilə əldə etdikdən sonra düşməni Donun cənub tərəfinə atdıq.

Kalaç cəbhəsində bizim hissələrimiz yürüşə keçərək Talov mövqifininin 20 fərsəx şimal tərəfində 200 əsir və mitralyoz, araba və qeyri qənimət almışlar.

Novoxopyorsk dairəsində Borisolebskdən cənub-qərb və cənub-şərqdə ciddi vuruşmalar davam edir.

Ust Buzuluk dairəsində düşməni geri ataraq Filonovsk[aya] mövqifinə yaxınlaşmaqdayız.

Tsaritsin cəbhəsində - Qırmızı qoşunlarımız vuruşma ilə İllin xəttinə qədər hərəkət etmişdir.

Ural cəbhəsində - Kəşfiyyat əməliyyatı.

Petropavlovsk cəbhəsində - Petropavlovskdan 43 fərsəx qərbdə olan xəttə qədər çıxmışız, 400-dən yuxarı əsir və 5 mitralyoz qənimət alınmışdır.

Yalutor[ovsk] dairəsində - İşim dəmiryolundan cənuba göllükdə göllər arasında biz irəli hərəkətimizdə davam edirik. Burada düşməndən iki batalyon, komandası və arabaları ilə əsir almışız. İşim dəmiryolunun hər iki tərəfi ilə yürüşümüz müvəffəqiyyətli surətdə davam edir.

Tobol[sk] dairəsində öylə bir təbəddülət olmamışdır.

Lehistan ilə etilaf

Cənubi Rusiya qüvayi-müsəlləhəsi [silahlı qüvvələri] komandanı ilə Lehistan [Polşa] Cümhuriyyəti hökuməti arasında müvəqqəti etilafnamə əqd edilmişdir. Əqd edilmiş müvəqqəti etilafnamə mövcubincə [imzalanan müvəqqəti razılaşmaya əsasən], hər iki tərəfdən mal mübadiləsi şəraitilə hər kim olursa-olsun, mal götür-

rüb aparmağa icazə verilir. Ancaq mal ixrac və idxal edildiyi təqdirdə xüsusi icazənamələr olmalıdır. Lehistan fabriklərində istemal [istifadə] edilən mallarla, Cənubi Rusiya isə əmtəə və silah ilə mal mübadilə edəcəkdirlər.

Müsadimələr

Bolşeviklər ilə səfərbərliyə dəvət edilənlər arasında Hacı-Tərxanda müsəlləh müsadimələr [silahlı toqquşmalar] olmuşdur. Müsadiməyə səfərbərliyə dəvət edilənlərin cəbhəyə getməyə imtinaları səbəb olmuşdur.

Amerikalıların təklifi

Smolensk - Fransa qəzetələrinin aldığı məlumat nəzərən, Sibiryani iqtisad cəhətdən ələ götürmək üçün Kolçak Vükəla Şurası [Nazirlər Kabineti] Amerikadakı böyük səhmdaran [səhmdarlar] şirkətlərindən axırıncı texnika üsulu ilə Sibiryada bir neçə şəhər və dəmiryol xətlərinin inşasına dair təklif almışdır. Milyonlarla sərmayəsi olan səhmdaran şirkətləri təşkil edilməkdədir.

Denikin əleyhinə

Beloostrov - “Tayms” qəzetəsinin Varşava müxbiri yazır ki, Denikin ordusunun Odessa dairəsinə hərəkətindən sonra qalan bolşevik qoşunları Denikinə lehlər [polyaklar] ilə birləşməyə əngəl törədirlər. Lehlər dəxi isti əlbisə olmadığından, Denikin ilə birləşməyi öz istehkamatlarında qalmağa tərcih edirlər.

Amerikada tətillər

Moskva - Fransa qəzetələri Amerikada olan əməllər [fəhlələr] narazılıqlarına

bir çox yer verirlər. Qəzetələrin bir çox hissəsi bədbinə bir vəziyyətdə olub, əhvalı son dərəcə məğşuş [qarışmış, iğtişəşli] təsvir edirlər. Rəisi-cümhurun tətillər yatırmaq təşəbbüsündən bir nəticə hasil olmadığını toqquşmaya bərabər hesab edirlər.

Qafqaziyada Müttəfiqlər heyətinin radio xəbərləri

Cəmahiri-Müttəfiqə politikası

Rəis Vilsonun naxoşluğu və həmçinin Amerikada olan iqtisadi-ticarət böhranı münasibətilə Məclisi-Əyanda [Senatda] Cəmahiri-Müttəfiqənin [Birləşmiş Ştatların] büsbütün Avropa işlərinə müdaxilə edilməməsi tərəfdarları [tərəfdarları] firqəsi artmaqdadır.

Cənub slovaklar və Macarıstan

Budapeştdən Belqrada Cənub Slovakıya nümayəndələri ilə Macarıstan arasında siyasi və iqtisadi bir ittifaq əqdinin [imzalanmasının] müzakirəsindən ötrü xüsusi Macarıstan diplomasi heyəti rəvan olmuşdur.

Qara və ağlar

Arkanzasda (Amerika) ağları ümumiyyətlə qırmaq üçün zəncilər arasında bir sui-niyyət kəşf edilmişdir. 50 min fişəng və bir çox silah tapılmışdır.

Fransa və Denikin

Məhəllində [yerində] Rusiya əhvalından geniş məlumat almaq və Rusiya əhvalından xəbərdar olmaq üçün Parisdən general Denikin qərargahına 38 nəfərdən ibarət general Mazen başda olaraq bir heyət rəvan olmuşdur.

İtaliyada...

Bütün tələbələrə Məclisi-Məbusan intixabatında [seçkilərində] iştirak etməyə imkan verilməsi üçün İtaliyada darülfünunlarda [universitetlərində] olacaq imtahanlar təşrihi-saninin [noyabrın] əvvəlinə təxir edilmişdir.

QƏZETƏLƏRDƏN

Anadoluda kağız fabrikanı

Bir qrup Kırım milyonçuları Türkiyə səvahlində [səhillərində] kağız fabrikanı açmaq üçün proje hazır edirlər. Bu niyyətlə təşkil edilmiş kompaniya nümayəndələri Anadolu səvahlinə əzimet etmişlərdir [yola düşmüşlər].

“Q. V.”

Fransa Cümhuriyyətinə prezident intixabı

1920-ci sənə 17 şubatda Puankare prezidentliyinin yeddi sənəsi tamam olur. O, yeni yeddi sənəyə intixab olunmadan [seçilməkdən] büsbütün imtina edir. Lakin vətənə xidmət edəcəyindən isə imtina etməyir. Prezident namizədi Klemansonu zənn edirlər.

Müttəfiqlərin Lenin ilə müzakirətinə dair

Cəmahiri-Müttəfiqənin [Birləşmiş Ştatların] Sülh Konfransındakı nümayəndələrindən biri olan Bullitin Amerika Məclisi-Əyanı [Senatı] Komissiyasında vermiş olduğu bəyanat bir sansasiyon icad etmiş və Sülh Konfransının birinci dövreyyəfəaliyyətində Rusiyaya olan əlaqəsi üzərində pərdəni qal[dır]mışdır.

Bullitin bəyanatına görə, İngiltərə və Amerika konfransının Prins adalarında düzəldilməsi məsələsini qaldırmışlarmış. Klemanso bir azacıq müarizədən [etirazdan] sonra projeyə iltihaq [qoşulmuş] və məzalik [bununla birgə] söyləmiş imiş ki, hərəgah Denikin və onun müttəfiqləri [müttəfiqləri] işbu təklifi qəbul etməsələr, Fransa onları müdafiə edəcəkdir.

Lloyd Corc və polkovnik Hauz şubatin [fevralın] 24-nə bir müşavirə təyin edirlər. Lakin ayın 19-da Klemanso yaralanar və Lloyd Corc Klemanso əleyhinə getmədən imtina edir. Fəqət Lloyd Corc Rusiya Şura hökuməti ilə müzakirəyə başlamaq fikrini buraxmayaraq, Fransanın xəbəri olmadan prezident Vilsonun riza və müvafiqəti [həmrəyliyi] ilə Rusiyaya bir siyasi nümayəndə göndərməyi qərara alar. Ezam ediləcək nümayəndə Leninin sülh şəraitini öyrənəcəkdir. Və o vəzifə üçün də Bullitin kəndisini intixab edirlər.

Lloyd Corc bir az daha irəli vararaq katibi Filip Kerrin əli ilə yazılmış bir qeyri-rəsmi vəsiqə də Bullitə verir. Vəsiqədə Lenin ilə müzakirəyə girişilə biləcək şəraitin başlıcaları səbt [qeyd] edilmiş imiş.

İştə Lloyd Corcun təklif etdiyi şərait:

1) Düşmənanə hərəkət bilatəxir qət edilməlidir [dərhal kəsilməlidir] və hər hökumət də işğal etdiyi ərazi üzərində hakimiyyətini mühafizə edəcəkdir.

2) Dəmiryolları və iskəllər açılmalıdırlar. Dövəli-Müttəfiqə [Antanta dövlətləri] təbəələrinə bütün Rusiya daxilində sərbəst hərəkət verilməlidir.

3) Hər iki tərəf siyasi bir əfvi-ümumi elan edəcəkdir.

4) Rusiya ilə başqa məmləkətlər arasında ticarəti əlaqə başlanmalıdır.

5) Rusiya ordusu tərxis edilərkən, Müt-təfiqin əsakiri [Antanta əsgərləri] də Rusi-yanı tərk edəcəklərdir.

Bullit Rusiyaya əzimet etmiş [yola düş-müş] və mart ayında oradan övdət edib [qayıdıb], fövrən [dərhal] Lloyd Corca Le-ninin göstərdiyi şəraiti təqdim etmişdir.

Lenin 11 maddədən ibarət bir sülh şəraiti təklif etmiş imiş:

1) Rusiya ərazisi daxilində olan hö-kumətlər işğal etmədə olduqları liva [ra-yon] və nahiyələrdə kəndi hakimiyyətini mühafizə etməlidirlər. Şu livaların əhalisi hansı üsuli-idarəni arzu edərlərsə, intixa-bında [seçimində] muxtar olmalıdır.

2) İşbu hökumətlərin heç birisi di-gərinin əğlalı [azadlığının məhdudlaşdırıl-ması] üçün təcavüzkarənə bir hərəkətdə bulunmamalıdır.

3) Rusiya üzərindən abluka [blokada] qaldırılmalıdır.

4) Əlaqeyi-ticariyyə bərpa və iqamə edilməlidir [yaradılmalıdır].

5) İdxal və ixrac olunan əşya sinif ayır-maqsızın bilümmum [ümumiyyətlə] həpsi üçün əlverişli olmalıdır.

6) Əsgərlərə dəxi şamil olmaq üzrə hər iki tərəf əfvi-ümumi elan etməlidir.

7) Qüvayi-Müttəfiqə [Müttəfiq qüvvə-lər] çəkilməlidir.

8) Eyni zamanda Şura ordusu ilə Şura əleyhinə əməliyyatda bulunan ordular ixtisar edilməlidir.

9) Rusiya hökumətləri mütəlifən [ra-zılığa gələrək] sabiq Rusiya dövlətinin borc-larını öhdələrinə götürməlidirlər.

10) Rusiya vətəndaşlarının Rusiyanın hər qitəsinə [bölgesinə] mühacirət və ya iqamət etmələri [köçmələri yaxud yaşama-ları] sərbəst buraxılmalıdır.

11) Əsirlər qaytarılmalıdır.

Lloyd Corc bəyan etmiş imiş ki, Şura hökumətinin şəraiti onu razı salır. Lloyd Corc kimi polkovnik Hauz, Orlando və [Yan Xristian] Smets şu şəraitin nəşr və təmim edilməsinə [yayılmasına] razı ol-muşlarmış. Fəqət Vilson buna mümaniyət [maneçilik] göstərmiş və çabuqca kəndi-sinə dünkü əleyhdarı üzərində bir müt-təfiq də bulmuşdur. Lloyd Corc da kəndi nəzəriyyəsinə dəyişməyə məcbur olmuşdur. Qəhvəaltıda Bullit, general Smets, lord Robert Sesil və [Filip] Kerr hazır bu-lunduqları halda Lloyd Corc “Deyli meyl” qəzetəsində dərc edilən bir məqalədən dolayı müztərib [iztirablı] və rahatsız ol-duğunu söyləmişdir.

Lloyd Corc kəndi Kabinəsi əleyhinə Rusiya sülhü üstündə Lord Nortkliff və Çörçill tərəfindən irticapərvəranə bir sui-qəsd hazırlandığını bilirdi. Bir həftə son-raq Lloyd Corc Avamlar Kameronunda bə-yan etmişdir ki, Rusiyanın yalanpac sülh təklifini heç nəzəri-etibara belə almaq is-təməyir.

Bullit istefa verir. Vilsona yazmış ol-duğu bir məktubunda Bullit töhmətlər ataraq deyir ki, o kəndisinə etimad və eti-bar etmiş demokratiyaya xəyanət edir.

Məclisi-Əyan Komisionunda Bullit kəndi ittihamatını xüsusiləşdirmiş və həm-çinin göstərmişdir ki, Lansinq və general Bliss və hətta polkovnik Hauz dəxi xoş-nudsuzluqlarını izhar etmişlərdir [məmnun-niyyətsizliklərini bildirmişlər]. Lansinq bə-yan etmişdir ki, Dövəli-Müttəfiqə [Antan-ta] tərəfindən kəndi xüsusi mənfəətlə-r[i] üçün yaradılmış Cəmiyyəti-Əqvamın heç bir qiyməti yoxdur.

* * *

Lloyd Corcun bu xüsusda yazdığı tək-zibindən “Yumanite” atidəki [aşağıdakı] parçaları iqtibas ilə dərc etmişdir:

“Bullitin Lloyd Corc ilə olan müzaki-rəsi inkar edilməyərək, nəşr və təmim-dən [yayılmaqdan] ötrü tərtib edilən bir layihə fəqərəsi [faktı] qəti surətdə təkzib edilir. Ümumiyyətlə, Bullitin bəyanatın-da büsbütün dəyişikliklər olduğundan əlavə, bir az daha gülüncdür də.”

* * *

Bullitin kəşfi-əsrar [sirləri faş] etməsi münasibətilə Marsel Kaşen “Yumanite”-də yazır:

“Bullit əvvəlinci gündən vilsonçu idi. O şimdi də öyləcə qalmışdır. Prezidentin güzəştçi olması onu əmiq [dərin] hüznə daldırırdı. O, gizli siyasətə qarşı etiraz et-mədən dayanammamışdır. Bu şəxs Cə-miyyəti-Əqvam məfkurəsinin mütəəssib [təəssübkeş] bir tərəfdarı olduğu üçün Vil-sonun Klemanso və Lloyd Corca təslim olmasını heç bir dürlü əfv edəmməyir. Bundan əlavə, o neçə aylardır ki, Rusiya ilə sülh edilməsi təkidatında bulunur. Lloyd Corc və onun katibi Kerr, Bullitin onlara isnad verdiyi: «Onlara Rusiya xalq komissarları ilə müzakirəyə başlamaq üçün Prins adalarını təklif etmişlərimiz» kimi bəzi sözləri rəsmən təkzib edirlər.”

Marsel Kaşen yazır ki:

“Mən Bullitlə yaxından tanış olmağa müvəffəq olmuşdum. Bu möhtərəm adam hümmətli və qeyrətli olduğu kimi, söy-ləmiş olduğu sözlər də doğru və səhəhdir.

Mən ona inanıram və mən təəssüf edi-rəm ki, İngiltərə Rəisi-Vükəlası kəndisinə hörmət qazandıracaq diplomasi təkzib-lərə təvəssüt [müraciət] etməyə məcbur olmuşdur.”

Arxangelskdə

Kuban qəzetələri yazırlar ki, “B.” qə-zetəsi ingilislərin Arxangelsk dairəsindən getməsi xəbərini təkzib edir. Qəzetələrin əxbaratına [xəbərlərinə] nəzərən, Arxan-gelsk cəbhəsində olan İngiltərə əsakiri [əsgərləri] komandanı general Qroqan əha-liyə atidəki [aşağıdakı] xitabnamə ilə mü-raciətdə bulunmuşdur:

“Biz – yeni vürud etmiş [gəlmiş] İngil-tərə müntəzəm əsakiri rus xalqı ilə mü-haribə etməyə gəlməmişik. Biz Rusiyaya gəlmədən məqsədımız odur ki, Rusiyanın müvəqqəti qanuni hökumətinə müavinət-də bulunaq.”

Bolşeviklərə müraciət edərək general Qroqan yazır:

“Biz sizin üzərinizə müharibənin bü-tün dəhşətlərini yağdırırıq. Siz tankları görmüsünüzmü? Siz atəşfəşanları gör-müsünüzmü? Siz sipərlərdə yatan adam-ları qaplayan tüstülü buludları görmüsü-nüzmü? Siz daşları və suyu yaxan çini bombaları görmüsünüzmü?”

Qroqanın elanları əhali və Qırmızı or-du içinə təyyarələr vasitəsilə müntəşir edilir [yayılır].

Fiume haqqında

İtaliya hökuməti rəisi Nitti, D’Annun-sionun Fiume üzərinə saldırməsi haqqın-da aşağıdakı sözləri söyləmişdir:

“Həyatın bütün füyuzatı ilə zövqəyab

olan [həyatın bütün zövqlərini dadan] adamlar, kübarə mənsub olub böyük hərəkət qəhrəmanı olanlar, mənim İtaliyanı atmaq və kömürlə təmin etməsi işlərimə mümaniət [maneçilik] yaratdıqları zaman söyləməyə haqqım vardır ki, bu adamlar dəli olmuşlardır. Onlar anlamayırlar və o xüsusda heç fikir etməyirlər ki, düvəli-əcənəbiyyənin [əcənəbi dövlətlərin] üzərindən etimadını qaldıra biləcək bir siyasət yürütməklə İtaliya üç həftədən ziyadə yaşayamaz.”

Tarixi vəsiqələrin tələf olması

Petroqrad komissarı bir qaç arxivdə saxlanılan tarixi vəsiqələrin tələf olduğunu kəşf etmişdir. Vəsiqələr çəki ilə satıldığı üçün onları aramaq mümkün olmamışdır. Şey bükmək üçün dükəncilərə satılan arxiv kağızları içində atidəki [aşağıdakı] vəsiqələr də vardır: İkinci Yekaterinanın Potyomkinə məktubu, 60-cı sənə məşrutəsi vəsiqələri, Kerenskinin səfirləri ilə mürasimatı [məktublaşmaları] şifrələri, Kornilov işinin vəsiqələri, Daxili [işlər] nazirinin gizli şöbəsində saxlanılan Veliki knyaz [Böyük knyaz] Konstantin Nikolayeviçin kağızları.

Bunlardan əlavə, Vladiqafqazda olan Qafqaziya ordusunun 19-cu əsr ibtidiasından [əvvəlindən] başlanan arxivinin kağızları da satılmış və o kağızlar içində məşhur rus şairi Lermontova aid işlər də tələf olmuşdur. Və həmçinin Dekabristlərin işləri və Yelizaveta [Petrovna] zamanında olan sui-qəsd vəsiqələri də qeyb və tələf olmuşlardır.

Qeyb və tələf olan vəsiqələrin ümumi miqdarını təyin etmək mümkün olmamışdır.

KÜTÜBİ-MÜQƏDDƏSƏNİN DİLLƏRƏ TƏSİRİ

Bir zamanlar xristian aləmi təəssübicahilanəyə tutularaq kütübi-müqəddəsənin [müqəddəs kitabların] yəhudi, yunan və latın dillərindən başqa sair dillərə tərcüməsinə razı olmayırdılar. Odur ki, mü-təfərriq [ayrı-ayrı] millətlər arasında xristian etiqadı əvvəllərcə böyük bir hörmət və nüfuz qazanmamışdı. Fəqət bunu düşündükdən sonra papazlar həman kitabların sair dillərə də tərcüməsinin izin və hökmünü verdilər. Bunun icrası üçün yer üzündəki müxtəlif dillərə dara olmaq [bilmək, vaqif olmaq] lazım gəlirdi. Odur ki, xristian mücahidləri ətrafa yayılıb bir çox dilləri öyrəndilər. Hətta o vaxtadək lisan qəvaidindən [qaydalarından] məhrum qalmış dillər üçün mükəmməl sərf və nəhv [qrammatika] kitabları da tərtib verdilər ki, görülmə biləcək tərcümələri dil sahibləri asan və düzgüncə anlaya bilsinlər.

Hələ az vaxtadək əlifbaya malik olmayan millətlərin təbii tələffüzlərinə uyğun xüsusi əlifbalar da tərtib verdilər ki, rus, bolqar, çex, leh [polyak]... əlifbaları həman xristian rahibləri əli ilə düzələnmiş hürufatın [hərflərin, əlifbaların] cümləsindəndir.

Rahiblər buna kifayət etməyərək, dilini öyrəndiyi millətin dəb və adətlərini bilmək üçün həman millətin tarix və ədəbiyyatını da ətraflıca öyrəndilər. Az bir zamanda məzkur [deyilən] məsələlərə dair Yevropa mətbuatında faydalı əsərlər görünməyə başladı. Yevropalıların özgə dillərinə bu dərəcədə maraq və əhəmiyyəti dil sahiblərini də həvələndirdi. Odur

ki, dillərinin saflığına, milliləşməsinə, tarix və ədəbiyyat ənənətinə [ənənələrinə] çalışdılar. Dil, əlifba və imla kimi məsələlərin həllinə çoxdan müvəffəq oldular.

Bu gün xristian aləmində öylə bir millət qalmamışdır ki, onun milli lisanı, ədəbiyyatı, tarixi, müəyyən qəvaidə tətbiq edilmiş imlası olmasın. Bunların hamısı din və məzhəb nöqtəyi-nəzəri ilə başlanmış bir cərəyanın səmərəsidir ki, xristian aləmində bu şüara: “Hər dil Allahı etiraf etməlidir” deyirlər.

Əhdi-qədim və Əhdi-cədidin tərcümələri sayəsində gürcü və erməni kimi xırdaca millətlərin də bu gün özlərinə məxsus əlifbaları, dilləri, milli ədəbiyyatları, dillərinə tərcümə edilmiş əməlləri və sairələri vardır.

Doğrudur, bu kitabları xristianlar türk və fars kimi Məşriq [Şərq] dillərinə də tərcümə etdirmişlər. Hətta türkün ənvai [müxtəlif] şivələrində də bu tərcümələr mövcuddur. Lakin bu məsələ Qərbi ölkələrində göstərdiyi səmərələri Şərq tərəflərində göstərə bilməzdi. Çünki yevropalılar büt-pərəstliyi tərklə xristianlığı qəbul etdikləri halda, şərqililər də nəsturi xristianlığı tərki edib islamı qəbul edirdilər. Məlumdur ki, rədd edilmiş etiqadın kitabları da istər əsli olsun, istər tərcüməsi əhali arasında rəğbət və ehtiram qazana bilməzdi. Odur ki, Tövrat və İncilin tərcümələri yüz minlərlə Şərq ölkələrinə aparıldı, əhaliyə paylandı, lakin əhali bunların nəfis cildlərini alıb, mündəricatını tozlu rəflərə, dolablara tulladı. Burada onların yerini tuta biləcək bir kitab varsa, o da yalnız Qurani-şərifdən ibarətdir ki, bunun da təbidi [əbədiləşdirilməsi] bir bu qədər Şərq millətləri arasında ancaq ərəblərə qismət olmuşdur.

Məlum olduğu üzrə, dini-mübini-islam Ərəbistanda zühur edərək, Şərq cəhətlərində kamali-sürətlə intişara [yayımağa] başladı. Əhalinin şər'i [şəriətlə əlaqədar] ehtiyaclarını rəf etmək [aradan qaldırmaq] üçün Misir, İran, Türkünstan kimi böyük qitələrin [ərazilərin] sərkərdələrinə Qurani-şərifin birer yazı nüsxələrini göndərdilər. Sərkərdələr bu nüsxələri özlərinə düsturül-əməl ittixaz edərək [rəhbər tutaraq], əhalinin ənvai [müxtəlif] ehtiyaclarını bununla rəf və həll edərdilər.

Ərəb dili bilməyən fars və türk ölkələrində Qurani-şərifin tərcümələrinə ehtiyac görüldü. Lakin xəlifə tərəfindən buna müsaidə verilmədi. Binaənileyh [ona görə], o vaxtın yüz min müşkülətinə qatlaşaraq türklər, farslar ərəb lisanını öyrənməyə başladılar. Dini, siyasi və ictimai ehtiyaclarını ərəb lisanına vabəstə [bağlı] görüb, ikiəlli bundan yapışdılar.

Müruri-zamanla [vaxt keçdikcə] ana dilləri unuduldu. Ərəb lisanı isə gün-gündən şöhrətini artırdı. Lakin bu dilin qəvaidinə [qaydalarına] aşına olmayan əcnəbilər bunu təbii məxrəcindən [tələffüzündən], təcvidindən [ahəngindən] azdırıb, vaxtilə çirkin və qaba bir hala saldılar. Dilin pozğunluğu gündən-günə şiddət edib ərkani-xilafəti [xilafətin idarəçilərini] böyük bir təşvişə saldı. Odur ki, darülxilafədə [xilafət mərkəzində] lisaniiyyun üləmasından [dil alimlərinin] ən məşhurları ərəb lisanının sərf və nəhvini yazmağa məşğul oldular. Yunan üləmasının ən məşhuru Ərəstunun əsərlərini özlərinə rəhbər qərar verərək lisanın mükəmməl sərf və nəhvini yazdılar. 7-ci əsrdən 12-ci əsrə qədər, yəni tamam 500 il ərəblər bu yolda çalışdılar və dillərini öylə bir hala gətirdilər

ki, bu gün ərəb dili dünya dillərinin ən mükəmməli ədd [hesab] edilə bilər.

Sair islam dilləri, ələlxüsus türkcəmiz yuxarıda zikr olunduğu vəchlə unuduldu, sarmasapıq hallara düşdü.

Hərgah Quranımızın sair dillərə tərcüməsi hökmünü xəlifələr vaxtında vermiş olsaydılar, yəqin ki, bugünkü əlifba və dil mübahisələrinə imkan buraxılmazdı. Bu min ilin ərzində türkcəmiz ən gözəl və zəngin bir hal kəsb etmiş [qazanmış] olardı.

Osmanlılar arasında Quranın türkcəyə tərcüməsi çox da qədim vaxtlarda baş vermiş məsələlərdən deyil. Azərbaycan da isə 15 ildən bəri üç tərcümə hüsula gəlmişdir. Bunlardan ikisi təb [çap] edilmişdir. Üçüncüsü isə hələ yazı halında qalır. Arzu edərdik ki, bunun təbinə şüru etməmiş [başlamamış], tərcümənin düzgünlüyü ilə bərabər türkcəmizin ahənginə, tələffüzünə, sərf və nəhvinə artıq dərəcədə diqqət edilsin ki, kütübi-müqəddəsələrin düzgün tərcümələri bir çox dillərin tarixində ən əhəmiyyətli və maraqlı rollar oynaya bilmişdir. Yəqin ki, bu təsir bizim dildə də müşahidə ediləcəkdir.

Fərhad Ağazadə

VÜKƏLA-ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Ədliyyə nazirinin Xüsusi Təftiş və İstintaq Komissiyasına üzv təyini haqqındakı təqriri isteməsi [rəsmi məktubunun dinlənməsi] nəticəsində, Ticarət və Sənaye Nəzarətinin sabiq xüsusi əmr məmuru İvanovun təyin edilməsi qərara alınmışdır.

- Ticarət, Sənaye və Ərzaq nazirinin Tağıyev Teatrosu antreprenyoru [icarədarı] Polonskinin səhnələr üçün səkkiz min arşın bez buraxılması haqqındakı təşəbbüsə dair təqriri isteməsi nəticəsində, təşəbbüsə rədd edilməsi qərara alınmışdır.

- Ticarət və Sənaye və Ərzaq nazirinin Rusiya dövləti nəzdindəki İsveçrə səfərəti cənbindəki [səfirliyi nəzdindəki] komitə üzvü Qubinin İsveçrəyə aparmaq üçün 22 min qoyun yununun qaydadan xaric olaraq icazə verilməsi haqqındakı təşəbbüslərinə dair təqriri isteməsi nəticəsində, təşəbbüsə rədd edilməsi qərara alınmışdır.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə [Sosial Təminat] nazirinin Batumdakı qaçqınlar haqqındakı təqriri isteməsi nəticəsində, Nəzarət ixtiyarında olan məbləğdən müavinət üçün 20 min manatın Batum general-konsulluğuna buraxılması qərara alınmışdır.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə nazirinin Naxçıvan, Şərur, Dərələgöz qaçqınlarına müavinət etmək qəsdini təsis edilmiş hökumət heyəti üzvü doktor [Əbdülhəmid bəy] Qənizadəyə maaş təyini haqqındakı təqriri isteməsi nəticəsində, 70 milyonluq fondan mümaileyh [adı çəkilən] doktora verilmək üçün 10 min manat buraxılması qərara alınmışdır.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Şəki müfəttişliyinə Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Seyidlər kəndi qaçqınlarının əhvalını mə-

həllində [yerində] təhqiqlə lazımı müavinət etməyi tapşırılmışdır.

- Ticarət və Sənaye və Ərzaq Nəzarəti tərəfindən xüsusi bir komissiyon təşkil edilir ki, Lənkəranda ərzaq və mühimmat almaq işləri ilə iştigal edəcəkdir [məşğul olacaqdır]. Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti tərəfindən məzkur [deyilən] komissiyona Lənkəran müfəttişi [Aslan bəy] Nabatəlibəyov təyin edilmişdir.

- Bakı qradonaçalstvasındakı Kürkənd müvəkkilləri Ağəli Heybətov və Rzabala Rzayevə kəndin fəqərə sinfi miyanında [arasında] təqsim edilmək [bölüşdürülmək] üçün Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətindən 73 nəfər üçün 40 pud 38 girvənkə buğda, 5 pud 22 girvənkə arpa buraxılmışdır.

- Bakı xəzinəsi Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] bir təliqə [rəsmi məktub] göndərilib məlum etmişdir ki, 1919-cu sənə smetası hesabına Nəzarət üçün 336.806 manatlıq istiqraz açılmışdır.

- Tağıyev fabrikanı müdiriyyəti Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] sabiq və yeni intixab edilmiş [seçilmiş] zavod komitələri siyahısını göndərərək rica etmişdir ki, hankı komitənin həqiqi hesab edilməsi haqqında müdiriyyətə məlumat verilsin.

İRƏVAN QUBERNİYASINDA MÜSƏLMAN QAÇQINLARININ ƏHVALI

Hal-hazırda İrəvandan alınmış bir məktubda İrəvan quberniyasındakı Şərur, Naxçıvan və Vedibasər müsəlmanlarının əhvalı böylə təsvir edilir:

“İrəvan, Sürməli və Eçmiyadzin qəzalarında ermənilərin son məzalimi [zülümləri] nəticəsi olaraq Vedibasər, Şərur və Naxçıvan qəzalarına külliyyətli surətdə qaçqınlar gəlməkdədir. Əski və yeni gəlmiş qaçqınların əhvalı maddi və tibbi müavinət yoxluğundan naşi [ötrü] dəhşətli bir şəkil kəsb etmişdir. Fəlakətzadələri aclıq, xəstəlik və müavinətsizlik əmansız bir surətdə tələf etməkdədir. Hər gün yüzlərlə insan vəfat edir. Bədbəxt validələr kəndi çocuqlarını aclıq zəhəməti [əziyyətləri] qorxusundan nəhirə atıb və yaxud boğurlar. Atalar külfətləri və çocuqlarının ahnalələrini eşitməmək qəsdini ilə hamını atıb qaib olmaqdadırlar.

Məktub sahibi ermənilər tərəfindən yandırılmış köylərin soqaqlarında gəzən ac və biəlac qarı və ixtiyarların fəna əhvalını, çocuqların aclıq ah və nalələrini təsvirdən acizdir.

Hal-hazırda Vedibasərdən Ordubada bu ərazidə yaşayan qaçqınların miqdarı 70 minə bəliğdir [çatır] ki, müavinət edilməzsə, qışda 99 faizi aclıq və soyuqdan ölməyə məhkum olacaqlardır.

Təcili surətdə ərzaq, pul və dəva müavinəti lazımdır.”

Məktuba əlavə olaraq təxrib və yandırılmış 39 köyün əsəmisini havi [adlarını ehtiva edən] bir siyahı da göndərilmişdir ki, İrəvan qəzasındakı köylərin adları buraya daxil deyildir, zira onların həpsi dağıdılmışdır.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Bələdiyyə İdarəsində

Tarqovı, Olqinskaya və Kolyubakinskaya küçələrdəki meyvəçi və baqqallar

müştərəkən qradonaçalnikə bir istida [əri-zə] verib, məzkur [deyilən] küçələrdəki xırda alış-verişçilərin çıxarılımlarını rica etmişlərdi.

Bələdiyyə İdarəsi qradonaçalnikin bu babdakı təliqəsinə [rəsmi məktubuna] cavabən məlum etmişdir ki, ümumiyyətlə, tabaqçılar ehtikarçılığın önünü almaq üçün ən əlverişli bir vasitədir. Küçələrin hişüs-sihhə [gigiyena] nöqtəyi-nəzərindən təmizliyi riayəti üçün Bələdiyyə İdarəsi xüsusi bir komiyaon təşkil etmişdir ki, işbu məsələyə baxıb 1920-ci sənə üçün tabaqçılar üçün xüsusi bir nizamnamə hazırlayacaqdır və məzkur nizamnamə üzrə tabaqçılara alış-veriş etməyə icazə veriləcəkdir.

Bələdiyyə məclis intixabatı ətrafında

Bələdiyyə məclis intixabatından [seçkisindən] ötrü Bələdiyyə İdarəsi bir intixabat komiyaonu təşkil edəcəkdir ki, ictimai müəssisələr nümayəndələrindən ibarət olacaqdır. Məzkur [deyilən] komiyaona Bələdiyyə İdarəsindən üç nəfər nümayəndə, Mərkəzi Ev Komitəsi, rus, erməni, yəhudi milli komitələrindən, Kəsbkarlar İttifaqı, siyasi firqələrdən Müsavat, İttihad, Əhrar, Hümmət, İctimaiyyuni-Amiyyun [Sosial-Demokrat], İctimaiyyuni-İnqilabiyyun [Sosialist İnqilabçılar], Daşnaksutyun, Kadet [Konstitution-Demokratik Partiya], Ticarət və Sənaye İttifaqı, Neftçilər İttifaqından birer nümayəndə iştirak edəcəklərdir. Komiyaonun birinci iclası işbu ayın 31-də vəqe olacaqdır.

Şəhər İdarəsinin iclası

Təşrini-saninin [noyabrın] 1-nə Bələdiyyə İdarəsinin iclası təyin edilmişdir.

İclasda, buraxılacaq istiqraz məsələsi müzakirə ediləcəkdir.

Ümumi iclas

Təşrini-əvvəlin [oktyabrın] 31-də cümə günü saat 10-da “Müsavat”ın otaqlarında, Haşimovun mülkündə İzçi Təşkilatının ikinci iclası vəqe olacaq, iclasda təşkilatın məramnaməsi oxunub təşkilat həvəskarı olan gənclər qeyd ediləcəklər. *İdarə*

Mühazirə

Cümə günü oktyabr ayının 31-də axşam saat 4-də Persidski küçə ilə Birinci Qanlıtəpə küçəsinin küncündə olan Hacı Sultanəli məscidində “Müstəhlikin [istehlakçılar] nə deməkdir?” məzmununda bir mühazirə olacaqdır. Müstəhlikin cəmiyyətlərinin üzvlərindən mühazirədə olmaları rica edilir.

Fəhlə həyatından

Bibiheybət dairəsinin neft işləri fəhlələrinin müştərək ittifaqının işbu təşrini-əvvəlin [oktyabrın] 28-də ümumi iclası vəqe olmuşdur. İclasda Məsai Nəzarətinin [Əmək Nazirliyinin] məvaciblərin artırılması haqqındakı vədləri müzakirə edilərək qərara alınmışdır ki, üç günədək məsələnin həll edilməsi Məsai Nəzarətindən tələb edilsin.

Şamaxı yolunda kütübxana

Bu yaxınlarda Şamaxı yolunda Mərkəzi Müstəhliklər İttifaqı kütübxanasının şöbəsi açılacaqdır.

Müstəhliklər İttifaqı və odun

Müstəhliklər İttifaqı tərəfindən alın-

mış olan 20 mikab [kub] sajin odun siyahı mövcibi ilə [siyahı əsasında] müstəhlikin dükanları miyanında təqsim edilmişdir [arasında bölüşdürülmüşdür]. 110 mikab sajinə ibarət ikinci partiya odun isə naməlum səbəblərdən dolayı Lənkəran general-qubernatoru tərəfindən saxlanılmışdır. Müstəhlikin İttifaqının dediyinə görə, Ərazi Nəzarəti odunların Lənkəranda bilamümaniyət [maneəsiz] gətirilməsi üçün sərəncamda bulunmuşdur.

Qaçqınlar əhvalı

Məhəlli [yerli] müsəlman siyasi firqələri Yalama mövqifindən [stansiyasından] böylə bir teleqram almışdır:

Quba kəndlərində olan minlərlə son dərəcə müşkül bir halda olan qaçqınlara ayda hər bir nəfərə 30 girvənkə taxıl, bəzəziyyə malı, sabun, bez və qeyriləri verməklə müavinət etmək lazımdır. “İttihad” firqəsi tərəfindən buraya göndərilən Nağıbəyova Rüstəm xan Xoyski müzahirətdə bulunmaqdan [köməkdən] imtina etmiş və ancaq məmurlardan Mehrabov ilə yüz min manat göndərmişdir. Beş həftə zərfində qaçqınları əhali özü saxlayırdı, daha saxlamaq iqtidarında deyildir. İnsanlar həlak olurlar.

Müavinət [kömək] etməni rica edirik. Yeddi yüz iyirmi beş min manat təxsis edilməsi [ayrılması] lazımdır. Bu məbləğdən beş yüz iyirmi beş min manatı taxıl və iki yüz min manatı hər ayda adama əlli manat nəqdi olaraq müavinət edilmək üçün lazımdır.

“Müsavat” firqəsi nümayəndəsi
[Əbülqasım] Rüstəmzadə,
“İttihad” firqəsi nümayəndəsi
Nağıbəyov

TƏSHİH **[DÜZƏLİŞ]**

Rusca “Azərbaycan” qəzetəsinin 233-cü nömrəsində Bakı xəbərlərində Bələdiyyə İdarəsinin 28 təşrini-əvvəl iclasında dərc edilmişdir ki, Abbasqulu Kazımzadə növbədən xaric olaraq Bələdiyyə İdarəsindən sual etmiş ki, Nikolayevski soqağın [küçəsinin] adı dəyişilib Parlaman soqağı adı verilməsi ilə bərabər, soqaqlardan ingilislər tərəfindən vəz edilmiş [qoyulmuş] lövhələrin götürülməsi haqqında Bələdiyyə İdarəsi nə binagüzarlıq etmişdir [nə tədbir görmüşdür]?

Fəqət Kazımzadə idarəmizə xəbər verir ki, məzkur [deyilən] iclasda növbədən xaric olaraq bələdiyyənin fəaliyyətsizliyi ilə bərabər, idarənin milliləşdirilməsinə də bir əhəmiyyət verilmədiyini bəyan etmişdir. Böylə ki, Bələdiyyə İdarəsində bir qaç nəfər rus xidmət etdikdə, bütün idarə rusca qonuşur. Və bunun sayəsindəndir ki, Kazımzadə türkcə qonuşduqda, Bələdiyyə İdarəsinin katibi rus olub, məzkurun [adı çəkilən şəxsin] sualını anlamayıb, qəzetəyə yanlış xəbər vermişdir.

Kazımzadə cənabları iclasda demişdir:

28 May tarixli, Bakı şəhərinin qəhrəman əsgərlər tərəfindən istirdadı [geri alınması] münasibətilə Bələdiyyənin tən-tənəli iclasında qərardad edilmişdir ki, şu günün şərafinə olaraq Bakının Nikolayevski soqağının adı Parlaman soqağı adına tədbil edilsin [dəyişdirilsin]. Ancaq istibdad hökuməti tərəfindən təsmiyə edilən [adlandırılan] Varansov, Mixail və sairə

adlar indiyə qədər davam etməkdədir. Bələdiyyə İdarəsi hökumətdən milyonlarla para aldığı halda heç bir fəaliyyət göstərməyir və qəraradlara etina etməyir. Məsələn, ingilislər tərəfindən vəz edilmiş [qoyulmuş] bir qaç lövhələr indi də divarlardan götürülməmişdir.

BİRJADA

Kerenski minlik 900-1.070 manata qədər, 250-lik faizsiz və xırda kəndi qiymətindən 10 faiz əskikdir. Nikolay 5 yüz-lüyü 900-1.750 manata qədər, yüzlüyü 230-400 manata qədər və xırda isə 50-80 faizə qədərdir. Türkiyə kağız lirəsi 220 manat və Zaqafqaz bonu min manata 15 manat fəzlədir. Türkiyə altun lirəsi 1.010 manat, altun onluq 1.150 manat, imperial 800 manat və Avstriya altunu 2.250 manatdır. Gümüş manat 88 manat və xırda gümüş para 35 manatdır. Susinin topu 1050 manata gedir.

PARLAMAN KOMİSYONLARINDA

Parlamanın Ləvayehi-Qanuniyyə [Qanun Layihələri] Komissiyasına aşağıda mündəric [dərc edilən] qanun layihələri varid [daxil] olmuşlardır:

26 təşrini-əvvəldə – Ziraət Nəzarətindən [Əkinçilik Nazirliyindən], Göyçay şəhərini Arvan keçidindən axan sellərdən mühafizə etmək haqqında;

29 təşrini-əvvəldə – Daxiliyyə Nəzarətindən, Gəncə qəzasının iki qəzaya bölünməsi haqqında;

29 təşrini-əvvəldə – Ədliyyə Nəzarətindən, müqavilənin möhtəvi olduğu tədiyatın məhkəməyə tövdisi və mövdunun müzayidə ilə satışa qonulması [müqavilənin əhatə etdiyi ödənişin məhkəməyə tapşırılması və girov qoyulan şeyin hərəcəda satışa qoyulması] haqqında;

Ziraət Nəzarətindən, məhəlli [yerli] və İrəvan qaçqınlarını Azərbaycan daxilində sakin etmək xüsusda təşrini-əvvəlin 27-də Parlamanın Ləvayehi-Qanuniyyə şöbəsinə varid [daxil] olub, Maliyyə və Büdcə Komissiyasına göndərilmişdir.

Qəbul olunmuş qanun layihəsi

Məhəlli və İrəvan qaçqınlarının Azərbaycan daxilində sakin edilib və onların təminatı üçün 100 milyon (yüz milyon) manat buraxılması haqqında Ziraət Nəzarətinin qanun layihəsi Parlamanın Maliyyə və Büdcə Komissiyasında qəbul edilmişdir.

FİRQƏLƏR VƏ CƏMIYYƏTLƏR

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

Qaçqınlar

- Bakı sakini Əmin Manaf oğlu Yetimlər yurdundan Ruqiyyə Bədəl qızı nam [adlı] bir qızı öz evində saxlamaq üçün götürmüşdür.

- Yetimlər yurdundan Səlimə Hüseyn qızı nam bir qızı Şükür Məşhədi Əmin oğlu saxlamaq üçün götürmüşdür.

- Səfa məktəbində olan İrəvan qaçqınlarından Leyla Qasım qızını Məşhədi Paşa Quluzadə evində saxlamaq üçün götürmüşdür.

- İrəvan qaçqınlarından Abdulla Əli oğlunu Tağıxan Həniyəxan zadə saxlamaq üçün götürmüşdür.

İnşaat şöbəsi iclası

Bu gün təşrini-əvvəlin 31-də axşam saat 7-də Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi binasında şühəda [şəhidlər] şərafinə qəbiristanda inşa olunan binanın Cəmiyyəti-Xeyriyyə, Ünas [Qadınlar] Cəmiyyəti və Ziyalılar Cəmiyyəti nümayəndələrindən ibarət şöbənin iclası təyin edilmişdir.

“Müsəvat”da

Novo-Bayəzid hərəzədələri

Novo-Bayəzid hərəzədələrindən [müharibədən zərər çəkənlərindən] iki nəfər Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsəvat”ın Bakı Komitəsinə müraciət etdikdə, Komitə məzurlara [deyilən şəxslərə] müavinət edilməsi üçün Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsinə göndərmişdir.

Maarif Nəzarətinə

“Müsəvat”ın Bakı Komitəsi Firuzə xanım Həsən bəy qızının Bakı Birinci Milli Ünas edadiyyə məktəbinə məccanən [ödənişsiz] qəbul edilməsi haqqında bir məktub göndərmişdir.

Gəncədə İrəvan qaçqınları

İrəvan qaçqınları vəkili Məşhədi Cəlil Kərbəlayı Abbas oğlu “Müsəvat”ın Bakı Komitəsinə müraciət etmişdir ki, Gəncədə iqamət edən İrəvan qaçqınlarına heç bir firqə və cəmiyyətlərdən müavinət edilməsinə cəhət, binagüzarlıq edilsin [tədbir görülsün]. Komitə məzkur [adı çəkilən] Məşhədi Cəlilə bir etimadnamə ve-

rib firqə nümayəndəsi Nasir Əlikərimzadə ilə bərabər, Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə Nəzarətinə [Sosial Təminat Nazirliyinə] və başqa cəmiyyətlərə müraciətdə bulunmaq üçün göndərmişdir.

“Müsəvat”ın nümayəndəsi

Bakı Bələdiyyə İdarəsinin intixabat [seçki] komitəsində iştirak etmək üçün “Müsəvat” firqəsinin Bakı Komitəsi tərəfindən Müseyib Haqqanlı təyin edilmişdir.

İclas

Bu gün təşrini-əvvəlin [oktyabrın] 31-də axşam saat 6-da Parlaman binasında Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsəvat” firqəsinin Bakı Komitəsi ilə fraksiyanın iclası təyin edilmişdir.

Müsəlihə və Mürəfiə şöbəsində

Balaxanada Lazarevin firmasında işləyən Ağaməhəmməd İlyas oğlu nam fəhlə ixrac edildiyi üçün “Müsəvat”ın Müsəlihə və Mürəfiə [Barışıq və Məhkəmə] şöbəsinə müraciət etmişdir. Şöbənin təşəbbüsəti sayəsində məzkur [deyilən şəxs] əski xidmətinə qəbul edilib və ixrac vaxtı maaşını dəxi almışdır.

Tərəqqi Cəmiyyəti

Bu gün təşrini-əvvəlin 31-də İranlılar Maarif Cəmiyyəti “Tərəqqi”nin nəfinə [xeyrinə] olaraq “Ekspress” sinematoqrafında Olqinski küçədə gündüz saat 12-dən gecə saat 12-yə qədər tamaşa göstəriləcəkdir. Maarifpərvər zəvətin [şəxslərin] maarif naminə təşrif gətirib bilet almaqla müavinət göstərməkləri mətlubdur [arzu olunur].

GÜRCÜSTANDA

Paris heyəti

Bu günlərdə Batuma Fransanın “Sirkas” vaporu vürud etmişdir [gəlmişdir]. Vapor ilə Bakı-Ənzəli tərqi [yolu] ilə Tehrana xüsusi sifarişlə Paris dəmiryollarının mərkəzi idarəsi tərəfindən getməkdə olan bir heyət dəxi gəlmişdir. Övdəti əsnasında [qayıdarkən] heyət Tiflisi dəxi ziyarət edəcəkdir.

Lehistan və Ukrayna nümayəndələri

Lehistan [Polşa] və Ukrayna nümayəndələri Ostrovski və Kraskovski Gürcüstan Xariciyyə işləri naziri Gegeçkori ilə görüşüb onunla uzun bir müsahibədə bulunmuşdurlar.

Xoni-Kutais dəmiryol xətti

Xonidən Kutaisə çəkilməkdə olan dəmiryol xətti tamam olmaq üzrədir. Bu günlərdə bu yola bir neçə lokomotivlər salınacaqdırlar.

General Baratov

General Baratov aldığı yaralardan sağalmağ üzrə olduğundan, həkimlərin tövsiyəsi üzərinə daha da mükəmməl surətdə səhhət tapmaq üçün Batuma getmişdir.

İngilislərin Gürcüstana borcu

İngiltərə qoşunlarını aparmaq, vaqonların icarə haqqı və qeyri məxaric olaraq eylülün 20-nə qədər verilən paralardan əlavə Gürcüstan Dəmiryol İdarəsinə 15 milyon dəxi ingilislər verməlidirlər.

Dəri ixracatının mən'i

Dəriyə Tiflisdə böyük ehtiyac hiss edil-

diyindən, Ərazi Nəzarətinin Dəri şöbəsi baş təchizat idarəsindən xaricəyə dəri ixracatının mən' [qadağan] edilməsi xüsusda təşəbbüsatda bulunmuşdur.

Təbliğati-rəsmiyyə

Tiflis, 27 təşrini-əvvəl

Mayıs ayının ibtidalarında [əvvəllərinədə] Xariciyyə Nəzarəti, Şura hökumətinin Moskvadan Gürcüstana külli məbləğlə təchiz edilmiş bir neçə nüfuzlu acentələrini Gürcüstan ilə Azərbaycan hökumətlərini Denikin ilə müharibəyə sövq etmək üçün göndərmiş olduğu xüsusda məlumat almışdı.

Həqiqətdə bu vaxtdan etibarən Gürcüstan Cümhuriyyətinin bolşeviklər hiyləsinə uyub xarici dövlətlərin daxili işlərinə və Rusiyada olan millətdaş müharibəsinə iştirak etdiyi anlaşıldıqdan sonra, bolşeviklərin şəhər və kəndlərdə təşviqat və təbliğatları ziyadələşməyə başladı. Moskvadan alınmış olan düsturül-əməllərlə [təlimatnamələrlə] Rusiya Kommunist firqəsinin Qafqaziya mahalı komitəsi Məclisi-Müəssisani düşürməyə zəmin hazırlamaq və iğtişaş salmaqla özlərinin hakimiyyətlərini bərqərar etməyə başladı.

Bunlar cümhuriyyət daxilində Rusiya hakimiyyətini bərqərar etməyə çalışan və həm general Denikin heysiyyəti ilə bolşeviklərin qüvvəsini təqviyə edən yabançı ünsürlərin olmasından istifadə etməkdə idilər.

Kommunistlər məmləkət içərisində olan quldurlar və əsgərlikdən qaçanlar ilə münasibata girişdilər. İngiltərə həkimini qətl edən məşhur quldur Payçadzeni öz tərəflərinə dəvət etmələri dəxi

bunu qəti surətdə təsdiq edir. Bu dəxi Tievent qəryəsində [kəndində] həbs edilən bolşevik Dmitriu Jorbenadze[də] bir hissəsi Duşeti həbsxanasından fərar edən, bir hissəsi quldurlardan ibarət olan bolşevik tərəfdarlarının siyahısının tapılması ilə isbat edilir.

Cümhuriyyət əleyhinə cinayət və xəyanətkarənə olan böylə hərəkata rəng vermək üçün bolşeviklərin mahal komitəsi iqtisadi vəziyyətin gərginləşməsinə bəhanə edərək, fəhlələr arasında və ələlxüsus ordu içində öz nüfuzunun intişar etməsinə [yayılmasına] cidd-cəhd edirlər. Bu məqsədlə də cümhuriyyət paytaxtında Tiflis quberniyası konfransı, sentyabrda isə Kutais qəryəsi Raçində konfrans dəvət etmişlərdir.

Bu konfranslarda bunlar hərbi və texniki bir heyət təşkil edib, müəyyən vaxtda bütün məmləkət daxilində demokratiya üsulu ilə bərpa edilmiş hökuməti yıxmaq üçün həman heyətə iğtişaş salmağı tapşırımlardır.

Böylə bir cinayətkarənə hərəkətin qarşısını almaqdan ötrü lazım gələn tədabir ittixaz edilmişdi [tədbirlər görülmüşdü].

Təşrini-əvvəlin [oktyabrın] 1-də Tiflisdə Georgi Kalantadze həbs edilib, məhəlli təşkilatın bəratülqövlü [protokolu] məzkurda [adı çəkilən şəxsədə] tapılmışdı. Bu bəratülqövləndən anlaşıldığına görə, bu yaxınlarda onlar ümumi iğtişaş törətməyə hazırlaşmışlar. Bu da 4 təşrini-əvvəldə Xidistavidə Quriya hərbi və texniki heyətinin həbsi ilə dəxi təsdiq edilir. Çıxış təşrini-əvvəlin 4-nə təyin edilmişdi. Bu vaxtadək iğtişaş başçılarından olan Şaşa Gegeçkori (Duşeti və Leçxumi iğtişaşlarının başçısı), Aqinyanaşvili, Qaxuniya və Şota Kalantadze həbs edilmişlərdi.

Cəm edilən məlumata nəzərən, general Baratova edilən sui-qəsdə qətl edilmiş Elbakidze ilə bərabər iştirak etdikləri anlaşılmışdır. Böylə bir tədhişi və-qə [terror hadisəsi] Moskva Şura hökumətinin planlarının qövləndən feilə [sözdən əmələ] gəlməsinə müavinətdən və bu növ ilə Gürcüstan üzərinə Denikin hücumuna yol verməkdən başqa bir məqsəd deyildir.

Bolşeviklərin komitə xəzinədarı, Saqteri mahalının komissarı İlerdaşvili dəxi həbs edilmişdi.

Bunlardan sonra bolşeviklər iğtişaş vədəsini qeyri bir vaxta keçirməyə məcbur edilmişlərdi. 14 təşrini-əvvəldə saat 9-da bolşeviklər Suxumda müsəlləh [silahlı] bir çıxış tərtib vermişlərdi. Bir neçə nəfər saldat libasında geyinmiş əşxas [şəxslər] içində Zuqdidə kəndindən sökdürülmüş və bir çox fərari olan məhəlli alayın 7-ci bölüyünün içərisinə daxil olurlar.

İğtişaşçılar silah anbarını sındırmaq istəmişlərdir. Lakin topçu firqəsi [diviziyası] və xalq qvardiyası hissələri tərəfindən ittixaz edilən tədabir [görülən tədbirlər] sayəsində bunlar arzularına nail olmamış və məmurinə [məmurlara] təslim edilmişlərdir.

İğtişaşda iştirak edənlər buradaca öz yoldaşlarını bildirmişlərdir. Bunların arasında bir neçə bolşevik dəxi vardır. Bir neçəsi həbs edilmişdir. Bir saatdan sonra intizam və asayiş bərpa edilmişdir.

Suxum çıxışının məğlubiyyətindən sonra bolşeviklərin mahal komitəsi ümumi bir vaxtda iğtişaş yapmağı təhti-qərara alar. Nəzarətə daxil olan məlumata nəzərən, təşkil edilən iğtişaş başçıları Tif-

lisdə “Avrora” mehmanxanasında 15-ci odada cəm olduqları anlaşılır. Təşrini-əvvəl 21-də iğtişaş başçılarından olan Aliko Mikeladze (sabiqdə Koroğlu) həbs edilir. Burada da zabidlərdən Suxutaşvili, Şahnazarov, sabiqdə saldat Piçixaya və qeyriləri həbs dəxi edilmişlərdir. Bunlar həbs edildikləri zaman yanlarında Tiflis şəhərinin xəritəsi dəxi tapılmışdır. Anlaşıldığına görə, şəhərin bir neçə hissəsində çıxış bir vaxtda olmalı imiş. Bunlardan əlavə, sabiq zabit Talakadze və iğtişaş başçılarından birisi həbs edilmişlərdir.

Təşrini-əvvəl 21-də Duşetidə Terek mahalı əhliindən olan Takvifa həbs edilmiş və ümumi çıxış planı ilə bolşeviklər konfransının məsaili-yövmiyyəsi [gündəlik məsələləri] dəxi tapılmışdır. Tövqif edilənlərin [saxlanılanların] miqdarı 100-ə (yüzə) qədərdir.

Bu üsyanın təşkilində indi hökumət binagüzarlığı [sərəncamı] ilə qapanmış olan Bəhriyyun [Matros] Həmkarlar İttifaqı böyük bir vəzifə ifa etmişdir.

Təşrini-əvvəl 24-də Samtredidə, Kulaşidə və Kuxs qəzasının Qubi kəndində bolşevik dəstələrinin müsəlləh çıxışları olmuşdur. Samtredidə canilər tövqif edilmişlərdir. Kulaşidə dəstə Marani kəndindən çıxıb bir qaç müəssisələri işğal etmişdir. İttixat edilmiş tədbirlər sayəsində yarım saatdan sonra nizam və asayiş bərpa edildi. Quldurlardan 24 nəfəri tövqif və həbs edilib, qalan 24 nəfəri isə Tsxenistsqali çayına tərəf qaçmışlardır. Quldurlardan on beş dənə üçaçılan tufəng və bir qutu da patron zəbt edilmişdir.

Qubi kəndində asilər kommunist bayrağı altında xüruç [çixış] edərək, milisiya nəfəratı ilə bir neçə nəfərdən ibarət kənd-

liləri tərksilah etmişlərdir. Burada dəxi itixat edilmiş tədbirlər nəticəsində asayiş hökmfərma [hakim] olmuş və asilərdən on nəfəri tövqif edilmişdir. Qalan 40 nəfər asilər qaçıb gizlənmişlərdir.

Bolşeviklər tərəfindən Saçilano kəndinə hücum edildiyi vaxt bir nəfər komissar yaralanmışdır. Abaşa və Xoni dairələrinin qvardiyasının köməyi ilə üsyan yatırılmışdır. Canilər tövqif edilmişdir.

Sinati uyezdi Maran kəndində otuz nəfərdən ibarət bolşeviklərin çıxışı vüqu bulmuşdur. Onlar oradakı hökumət işləri müdiri olan Korozayanı yaralayıb, posta və teleqraf idarəsini işğal etmişlərdir. Asilərdən altı nəfəri tövqif edilmişdir. Ciddi tədbirlər sayəsində tezliklə asayiş bərpa edilmişdir.

Kulaşi kəndində Raspatiya kəlisəsi [kilisəsi] yanında altmış nəfərdən ibarət olan bir quldur dəstəsi zühur etmişdir. Onlardan qırx nəfəri müsəlləh imişlər. Bunların arasında xitalılar [çinililər] və ruslar dəxi var imişlər və xitalılar pozğun rus dilində: “Pul verirənsəniz, atəş açmarız” söyləmişlərdir.

Həbs edilənlərdən birisinin arvadında bir məktub tapılmışdır ki, onda yazılır: “Potidəki bütün əşyanı sat da, Kutaisə gəl. Mən sənə göstərdiyim yerə gəl. Hər ay oradan min rublə alacaqsan.”

Camaatın arasında şayiələr dövrən etməyə başlamışdır ki, guya Tiflisdə siyasi təbəddülat [çaxnaşma] vüqua gəlmiş, Potini bolşeviklər işğal etmiş və bolşeviklərin qoşunları [tərəfindən] tövqif edilmişlərin sırasına Aluşturov, Motsonelidze, Bakuradze və başqaları da daxildirlər.

Bundan sonra Tiflis bolşevikləri orada bir müəssisə də təşkil etmişlərdi və bu

müəssisə də təşrini-əvvəl 23-də tövqif edilmişdir.

Axırıncı konfransda üsyançılıq planı tərtib edilmişdir. Bu plan üzrə ordunun və xalq qvardiyasının pişrovları [qabaqcılları] tövqif edilərək, posta və teleqraf və başqa dövləti müəssisələr işğal edilmişlər.

Hökumət tərəfindən edilən binagüzarlıqlara baxmayaraq bəzi yerlərdə, ələlxüsus ətraflarda bolşeviklər çox az bir qüvvə ilə olsa da, bəzi nümayişlər vermişlərdir.

Təşrini-əvvəl 24-də səhər saat 4-də Laqodexdə 30 nəfərə qədər bolşeviklərin bir dəstəsi kəndə daxil olub posta və teleqraf və şəhər idarəsini işğal edərək, yerli hökuməti təhti-təsərrüfünə [əlinə] almışdır. İşbu dəstə bolşeviklərlə, aşkar Denikin tərəfdarı olub onun ordusuna yardım edən, cümhuriyyətə müzirr [zərərli] ünsürlərdən ibarət idi. Kiçik bir dəstədən ibarət olan sərhəd mühafizi ilə vüqu bulan müsədimədə [toqquşmada] mühacimlərdən [hücum edənlərdən] bir nəfər və silah anbarının bir qaraqolu ölmüşdür və Qamkrelidze nam zabit ilə bir nəfər milis ağır surətdə yaralanmışlardır. Dəstə silah anbarını aldıqda 150 dənə tufəng və bir qaç yeşik fişəng götürmüşdür.

Hücum edənlər o gecə Tiflis hökumətinin düşməsinə və bütün cümhuriyyətin hər bir nöqtəsində hökumət bolşeviklər əlinə keçirilməsinə əmin imişlər. Fəqət Tiflisdə əmniyyət olması və xalq qoşununun göndərilməsi haqqında şayiələrin intişarı [yayıldığı] məlum olduqda dəstə dağılmışdır. Hal-hazırda Laqodex mahalı sakitdir.

Təşrini-əvvəl 23-də axşam saat 8-də Poti şəhərində yerli bolşeviklərin məxfi bir iclasları olmuşdur və bu iclasda qətd edilmişdi ki, sübh tezdən çıxış yapıb yerli hökuməti dərdəst etsinlər [ələ keçirsinlər]. Bu çıxışa bəhriyyun [matros] ilə Nabad kəndi camaatı iştirak edəcəkmışlər. Bu üsyanın pişrovları və bunlarla bərabər hərbi gəminin rəisi Makalutiya və bir nəfər sabiq zabidlərdən tövqif edilmişlərdir. Kvaluni mövqifinə yaxınlaşmışlardır. Çıxışda iştirak etmiş olan quldurların çox hissəsini camaat tanıyır ki, onların sənəti bu vaxta qədər oğurluq və qarətgərlik olmuşdur. Üsyanın başında duran fəal bolşeviklərdən dəxi bir neçəsi tövqif edilmişdir. Asilər çıxışa onların səbəb olduqlarını göstərir və deyirlər ki, həman adamlar onlara pul verib hökumətin əleyhinə üsyan qalxızmağı onlara təklif edirlərdi. Bolşeviklər tərəfindən çağırılmış olan iclas üsyançılara lazımi təlimat verirlərmiş.

Oktyabrın 24-də səhər saat 4-də Duşeti yaxınlığında Bazaleti komissarına hücum edilmiş və dörd nəfər də milisioner tərksilah edilmişdir. Milisiya nəfəratı ilə asilər arasında vüqu bulmuş atəş 15 dəqiqə davam etmiş və axırda quldurlar pərakəndə edilmişlərdir. Hücum edənlərdən altı nəfəri və altı nəfər də onların yoldaşları həbs edilmişlərdir.

Başqa yerlərdə bolşeviklərin ciddi surətdə davam etmiş olan təbliğat və təşviqatına baxmayaraq, heç bir hərəkət və çıxış müşahidə edilməmişdir. Hal-hazırda cümhuriyyətin bütün hissələrində asayiş və nizam hökmfərmadır [hökm sürməkdədir].

Üsyan haqqında ciddi və ətraflı surətdə olaraq təhqiqat və təqibat davam etməkdədir. Asilərin çox hissəsi və onların başçıları tövqif və həbs edilməklə bərabər, gizlənmiş olanlar dəxi təcili surətdə axtarılmaqdadırlar. Üsyanda iştirak edənlərin hamısı hərbi məhkəməyə verilərək lazımı cəzaya düçar olacaqlardır.

Həmin bolşevik çıxışı əsnasında bir daha isbat edilib və müəyyən surətdə göstərildi ki, gürcü xalqı demokratik üsuli-idarəsinə sədaqətlə itaət edəcək və əcnəbi dövlətlər tərəfindən para ilə alınmış olan acentələr əli ilə hazırlanmış quyuya yıxılmayacaqdır.

*Gürcüstan Daxiliyyə naziri:
N[oy] Ramişvili*

TEATRO VƏ MUSIQI

“Əbülülə”

Bu gün cümə günü təşrini-əvvəlin (oktyabr) 31-də axşam Dövlət Teatrosunda beş məclisdən ibarət, Həsən Bədrəddin və Məhməd Rifatın əsəri olan “Əmir Əbülülə” faciəsi mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Həmin faciə Q. R. Şərifzadə cənabları tərəfindən təbdil edilmişdir.

Gələcək tamaşa – təşrini-saninin (noyabr) 4-də “Yezid ibn Müaviyə”.

Mövqeyi-tamaşaya qoyulmaq üçün hazırlanır – “Nadir şah”, “Qəzəvat” və “Ul-duz”.

Tamaşa axşam saat 8 tamamda başlanacaqdır. Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır.

* * *

Tariximizə və həyatımıza müvafiq palatlar və dekorasiyalar hazırlamaq üçün rəssam Ə. Əzimzadə Dövlət Teatrosuna dəvət edilmişdir. Bundan belə hər bir tamaşa üçün yeni dekorasiyalar hazırlanacaqdır.

* * *

Bu günlərdə şəhərimizdə İdil-Ural türk-tatarları arasında məqamət [havaları, muğamatı] ilə məşhur olan Əziz Əfəndi Əlmahmudov müsafirdir. Mümaileyh başqırd səhrələrində öyrənmiş təsir[li] və başqırd hissiyyatının ən nazik nöqtələrini açan məqamlarla əvvəlinci olaraq Daşkənddə tatar səhnəsinə çıxmışdı. Sonra Kazan, Orenburq, Ufa, Moskva və qeyri Rusiya şəhərlərində konsert verib, İdil-Ural türk-tatarları arasında məşhur və mötəbər olmuşdu. Onun qüvvətli səsinin və cərlərinin [boğazlarının] daha eynilənməsindən ötrü həziranın [iyunun] əvvəllərində Orenburq Müsəlman Drama Cəmiyyəti İstanbula göndərmişdi. Lakin eyni zamanda siyasi əhvaldan dolayı Əziz Əfəndi Bakıda qalib burada təhsilə şüru edəcək [başlayacaq] və tatar səhnəsinə və sənayeyi-nəfəsəsinə [incəsənətinə] xidmət etməyə hazırlanacaqdır. Bu niyyət ilə də bu yaxın vaxtda şəhərimizdə Raboçi klub [Fəhlə klubu] binasında bir konsert verəcəkdir.

Bu konsertlə bərabər, məhəlli [yerli] İdil-Ural tatar gəncləri tərəfindən Ayn. Kamalın əsəri “Tanış” səhnəyə qoyulmağa hazırlanır.

Xəzər dənizində posta, sərnişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşahar (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çaharşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çaharşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çaharşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənqulı-Bəndər Gaz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Təcrübəli müəllimə

Sabiq Tiflis gimnaziya müəlliməsi. Fransa, nemsə və İngiltərə lisanlarını bilir və edadi məktəblərin məramnaməsi üzrə dərs verir.

Ünvan: Torqovaya küçə, nömrə 8, oda 7, saat 5-dən 7-yədək.

11498

Xiromant

Kitablar müəllifi: “Gizlini bilmək” və “Xiromantiya təcrübəsinin əsasları” A. K. Xodunov ancaq əllərin xəttləri ilə insanın xasiyyətini, keçmişini, hal-hazırını və gələcəyini söyləyir. Qəbul edir hər gün saat 10-dan 4-ədək. Katibdən xəbər almaq və yazılmaq olar.

Ünvan: Mariinski küçə nömrə 18, Gimnaziyəskinin küncündə.

9093

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Gəncə quberniyasında kənd təbiblik vəzifəsi üçün təbibləri dəvət edir bu şərtlə: məvacib ayda 2900 rublə, təyin olana yol və qeyri xərclər, subaylara aylıq məvacibin ¼ hissəsi və külfətlilərə məvacibin yarısı təyin olunan yerəcn yol xərci də verilir. Arzu edənlər Kənd Tibb şöbəsinə müraciət etməlidirlər. (Naberejnaya küçə, nömrə 33).

T-309

Elan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarətləri tərəfindən verilən icazənamələrlə ixrac olunan neft və qeyri şeylərin əvəzində cürbəcür malların gətirilməsi üçün Nəzarətlərlə müqavilənamələr bağlayıb və bu müqavilənamələrə əməl etməyən zəvata [şəxslərə] Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti məlum edir:

1) Zəmanəti və girovu olan müqavilənamələrin əmələ gətirilməsi üçün möhlət almaqdan ötrü sahibləri həmin noyabr ayının 14-dən gec olmayaraq Nəzarət indində [nəzəndə] istidada [xahişdə] bulunub və müqavilənamələrdə zikr olunan malların dəyişilməsi barəsində Nəzarətlə etilafa [razılığa] girməlidirlər.

2) Şərti cəriməli müqavilənamələrdən ötrü yuxarıda zikr olunan möhləti almaq və müqavilənamələrdə zikr olunan malların dəyişilməsi üçün sahibləri həmin noyabr ayının 14-dən gec olmayaraq müqavilənamələrdə göstərilən şərti cərimə qədəri girov və yainki zəmanət verməlidirlər.

Yuxarıda zikr olunanlara əməl etməyən zəvata müqavilənamələr mövcubincə [əsasında] iquameyi-dava (isk) veriləcəkdir [məhkəmə iddiası qaldırılacaqdır].

*İmza etdi nazir: [Ağa] Əminov,
müdir: [Abbasəli] Makinski*

T-312

Elan

Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinin [Sosial Təminat Nazirliyinin] idarəsi bununla elan edir ki, həmin oktyabr ayının 31-də, gündüz saat 12-də, Nəzarətin binasında (Sadovaya küçə, Lalayevin evi nömrə 3) atidəki şeylərin torqu [aşağıdakı şeylərin hərracı] olacaqdır:

Siyahı

- 1) Bir xalça, İran 3-4 - 3500 rublə;
- 2) Bir xalça, Qafqaz işlərindən - 2-3 - 2000 rublə;
- 3) 114 ədəd xalça, yaxşı toxunmuş, cürbəcür boylarda - biri 700-dən 1000 rubləyədək;
- 4) 50 ədəd miyanə xalçalar - biri 350 rublədən 700 rubləyədək;
- 5) 5 ədəd orta boylu palazlar - biri 400 rublədən 600 rubləyədək;
- 6) 7 ədəd pol [döşəmə] xalçaları (fərs) - biri 250 rublədən 400 rubləyədək;
- 7) 2 ədəd döşəküzü - hər biri 250 rublədən;
- 8) 4 ədəd Asiya pərdələri - hər biri 100 rublədən;
- 9) 3 ədəd qırmızı çit dəstmallar - biri 100 rublədən;
- 10) 1 ədəd adi Asiya pərdəsi - 50 rublə;
- 11) 1 paltó, jilet və pidjak - hamısı 2000 rublə;
- 12) İşlədilməmiş ipək sap 11 pud 10 girvənkə - pudu 10 min rublədən;
- 13) İşlədilmiş ipək sap 11 pud 12 girvənkə - yarım pudu 13000 rublədən;
- 14) 3 ədəd ufacıq ipək yorğan - biri 200 rublədən;
- 15) 2 ədəd yun döşək - biri 200 rublədən;
- 16) 98 ədəd ipək kəlağayı - biri 150 rublədən;
- 17) 36 ədəd qurtarmamış kəlağayı - biri 80 rublədən;
- 18) 1 ədəd böyük tük balıq - 250 rublə.

T-303

Müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**Azərbaycan-Ermənistan
konfransı**

səh. 629. “bu əmələ dəvət etməkdən”: qəzetdə belə getmişdir: “əmələ bu dəvət etməkdən”.

“etilaf və müvafiqətin”: “müvafiqətin” yerinə qəzetdə “məvaqenin” [mövqələrin] getmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 633. “xəttə qədər çıxışmışız, 400-dən yuxarı əsir və 5 mitralyoz qənimət alınmışdır”: qəzetdə belə getmişdir: “xəttə qədər çıxışımız 400-dən yuxarı əsir və 5 mitralyoz əsir alınmışdır”.

səh. 634. “Lehistan fabrikalarında istemal [istifadə] edilən”: güman ki, “istemal” yerinə “istehsal” olmalıdır.

Qəzetələrdən

səh. 635. “Prins adaları”: Mərmərə dənizində, İstanbul sahilinə yaxın 9 adadan ibarət arxipelaq.

səh. 636. “Lord Nortkliff”: qəzetdə təhrif edilmişdir.

“Avamlar Kamerası”: Britaniya Parlamentinin aşağı palatası olan İcmalar Palatası.

səh. 637. “çini bombalar”: güman ki, “fosfor bombası”nın “farfor bombası” kimi anlaşılıb tərcümə edilməsindən qaynaqlanan səhvdir.

səh. 638. “Kornilov işi”: Lavr Kornilovun 1917-ci ildə Rusiyada hakimiyyəti ələ keçirmə və hərbi diktatura qurma təşəbbüsü.

“Dekabristlər”: Rusiyada 1810-1820-ci illərdə hökumət əleyhdarı gizli təşkilatların üzvləri. 1825-ci ilin dekabr ayında Peterburqda Senat meydanında qiyam etmişdilər.

**Kütübi-müqəddəsənin
dillərə təsiri**

səh. 639. “Əhdi-qədim”: yəhudilərin müqəddəs kitabına xristianların verdiyi ad.

“Əhdi-cədid”: xristianların müqəddəs kitabı.

“dini-mübini-islam”: yaxşı ilə pisi bir-birindən ayıran; aydınlaşdırın, meydana çıxaran islam dini.

Vükəla Şurasında

səh. 640. “Ticarət və Sənaye və Ərzaq nazirinin Rusiya dövləti nəzdindəki...”: qəzetdə belə getmişdir: “Ticarət və Sənaye və Ərzaq nazirinin Tağıyev Rusiya dövləti nəzdindəki...”

Bakı xəbərləri

səh. 641. “Tarqovı, Olqinskaya və Kolyubakinskaya”: Bakıda, indiki Nizami, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və Nigar Rəfibəyli küçələri.

səh. 642. “tabaqçı”: tabaqda şey gəzdirib satan şəxs.

“1920-ci sənə”: qəzetdə səhvən “1120-ci sənə” getmişdir.

“Persidski”: Bakıda, indiki Murtuza Muxtarov küçəsi.

“Birinci Qanlıtəpə”: Bakıda, indiki Salatın Əsgərova küçəsi.

Təshih

səh. 643. “Nikolayevski”: Bakıda, indiki İstiqlaliyyət küçəsi.

“Varansov, Mixail”: Bakıdakı Vorontsovski (indiki İslam Səfərli) və Mixaylovski (indiki Əziz Əliyev) küçələri nəzərdə tutulur.

Birjada

səh. 644. “susinin”: bu sözə məna vermək mümkün olmadı.

Parlaman komissiyalarında

səh. 644. “Arvan keçidi (yaxud Ağvan,

Əlvan keçidi): Qəbələnin cənub-şərqi ilə Göyçayın şimalı arasında, Türyançay və Göyçay dərələri arasında keçid. Qəzetdə “Arval” kimi getmişdir.”